

Wahorn András gyűjteményes tárlata

MissionArt; B55 Galéria, 2016. II. 3–28.

LÓSKA LAJOS

A vibrálóan színes, a 70-es, 80-as évek alternatív tipográfiáját megidéző katalógus arról tudósít, hogy a zenész, a képzőművész, a filmes, a performer *Wahorn András* „első retrospektív” kiállítását tekinthetjük meg a MissionArt és a B55 Galériában. A két helyszín tiszteletet parancsoló mennyiségű, nagyjából másfélszáz művet sorakoztat fel. A Falk Miksa utcában rajzokat és

WAHORN ANDRÁS:

Ott van a Kati, 2012, akril, vászon, 100x70 cm

nyomatokat, a Balaton utcai hatalmas kiállítóban festményeket, objekteteket és néhány egészen friss rajzot láthatunk a több mint negyvenesztendő alkotópálya terméséből. A felhozatal tehát pazar, ennek ellenére a bemutató nem mondható retrospektívnek. Biztos, ami biztos, megnéztem az Idegen szavak és kifejezések szótárában, hogy jól emlékszem-e a retrospektív kifejezés jelentésére. Az egyik jelentéseleme, a visszatekintő, még rendben

lenne, de a második – „egy-egy művész/kor egész fejlődését bemutató” – már csak részben igaz jelen esetben, ugyanis Wahorn egyetlenegy közgyűjteményben, múzeumban őrzött munkája sem szerepel most, ebből következően több kulcsművet (*A miniszter Mercedese elhalad az 1124. számú italbolt előtt*, 1977; *Férfi nőt dob a vízbe*, 1990 és még folytathatnám) is hiányolhatunk. A szervezőket, a Mission Art Galéria tulajdonosait, Jurecskó Lászlót és Kishonthy Zsoltot meg lehet érteni, hogy a hírverés érdekében némiképpen túloznak. Bocsánatos bűn ez, hiszen huszonöt esztendeje foglalkoznak a művész munkáinak bemutatásával és értékesítésével, tehát ismerik az életművet. E jóindulatú túlzástól még érdekes a kiállítás, mert – noha minden eladó a teremben – missziót teljesít, hozzájárul a kortárs művészet megismertetéséhez, népszerűsítéséhez. Ezen kívül értelmezhetjük úgy is, hogy az összegyűjtött kollekciónak, amelynek legrégebbi darabja 1973-ban készült, a legújabb pedig 2015-ben, kifejezett erénye, hogy a festő, grafikus, zenész oeuvre-jének egy eddig kevésbé ismert, sőt ismeretlen szegmensét láthatjuk.

Wahorn András, mint köztudott, autodidaktaként indult, miképpen a Vajda Lajos Stúdió tagjai közül oly sokan. Akkoriban, az 1970-es évek közepén kifejezőmódját a szürrealizmus, a mágikus realizmus, a neodada stílusirányzatok határozták meg, éppen úgy, mint a hozzá stílárisan legközelebb álló efZámbó Istvánét és feLugossy Lászlóét. Az idők folyamán azután mindhárman kialakították karakteres ábrázolásmódjukat. efZámbó inkább a pop art felé, feLugossy a dada felé orientálódott, míg Wahorn

foró: Wahorn, András

a graffitik (forma)világának irányába, de a képregények stílusa is hathatott rá, hiszen legtöbb lapján megjelenik, fontos szerepet játszik az írott szöveg. Wahorn grafikusnak indult, pályája elején elsősorban rajzolt, sorozatokat készített. Ebből az időszakból való a *Hogyan készül a fekete műmalac című* (1978), három gondolkodó, kísérletező és repülő tudós figurát és egy fekete sertést megörökítő groteszk ceruzarajza. A művész mindig is elsősorban grafikusnak tekintette magát, többször nyilatkozott úgy, hogy a színes körvonalakból felépülő festményei is elsősorban grafikák. A síkban ábrázolt sokszorosított munkákat szinte a kezdetektől a tiszta színek, az erotikus jelképek (karnyi hosszúságú fallosz) és az elnyújtott, geometrizáló alakzatok (fűrészfogszerűen vagy derékszögbe hajlított kéz vagy láb, háromszög alakú női mell vagy lábfej) jellemezték. (*Férfi és nő repülővel*, 1988; *Anyahajó*, 1993; *Woman frightened a cat*, 1994). Rajzai hazatérte után sem veszítettek ötletességükből, kvalitásukból, ami már nem mindig mondható el festményeiről. Meggyőző bizonyítéka ennek az 2008-ban készült *Erős illat kúszik be az uborkaszobába* című munkája.

Wahorn festeni az 1980-as évek közepén kezdett, és ahogy már utaltam rá, festményei is ugyanolyan grafikusak, vonalra épülők, síkba szerkesztettek, mint a rajzai. A falfirkákhoz vagy gyerekrajzokhoz hasonló kompozíciók többnyire két örök vagy öröknek hitt, világot mozgató témáról szólnak: a szexről, illetve kisebb részt és áttételesen a politikáról. Ez utóbbi tulajdonságuk abból adódott, hogy a kultúrpolitika a neoavantgárd művészetet a szocialista országokban akarva-akaratlan politikussá tette. Az Aczél György nevével fémjelzett szocialista kultúrpolitika minden neoavantgárd irányzatot nyugati dekadens művészetnek tekintett, ami megmetyélezi a pozitív szocialista művészetet, és ezért fel kell lépni ellene. Ez a buzgalom ma már kicsit nevetségesnek tűnik. A 60-as évek végén induló, színes, geometrikus formákkal dolgozó síkkonstruktivizmusnál, a hard edgenél apolitikusabb képzőművészeti irányzatot például elképzelni sem lehet, eleinte mégis elítélte a kulturális irányítás. A jó fél évtizeddel később pályára kerülő Wahorn, valamint a Vajda stúdiós társai tevékenységével már más volt a helyzet. Ők a konvenciók, a tabuk (a szocialista erkölcs és ideológia) ellen lázadtak, a hatalom által felállított direktívák határait feszegették műveikkel és – talán még hatékonyabban – a fiatalok körében igen népszerű zenéjükkel. Ez az extravagancia, a populáris és provokatív

TÖTTÖS KATA – WAHORN ANDRÁS:
A Tapasztalt Ecsetek „Kati a gumicápnán” című dalt játsszák, 2015, akril, vászon, 200x270 cm

Nagyrészt ezt az 1975 és 1992 közötti periódust tárja elénk a Balaton utcai kollektív is, melynek egyik legrégebbi darabja egy 1973-ban készült barnakabátos, szétrobbanó fejű figurát ábrázoló képzeletbeli mellkép (*Cím nélkül*, 1973). Ez után az entrée után pedig sorra feltűnnek a kisebb-nagyobb, színesebb és rajzosabb graffitis és némiképpen szürrealisztikus, direkt módon erotikus vásznak (*Kék varázs*, 1981; *Zene az élet*, 1982; *Kék férfi sárga növel*, 1991; *Szerelmesek*, 1994 stb.)

Ugyancsak a nagy kiállítóban látható a művész néhány objektje is. Közülük mindenképpen említést érdemel az asztallapszerű posztamentekre helyezett, megdőlt fával és más repülő motívumokkal a szél fúvását demonstráló *Ott megy a szél* (1975) című korai tárgykolázs. A *János halat melegít* (2007) ezzel szemben egy cizellált szürrealisztikus szobor.

fotó: Wahorn András

Egy ismert szlogenrel szólva, amint Magyarországról kimentek a tankok, bejöttek a bankok. Ebből következett aztán, hogy ezen átmenti korban egy, a művészeket és a művészetet egyáltalán nem tisztelő, mindenható hatalom, a pénz vette át az uralmat kicsiny országunkban. Ez a fordulat, a rendszerváltás is hozzájárult ahhoz, hogy a képzőművész-zeneés a 90-es évek elején elhatározta, hogy szerencsét próbál Kanadában és az Egyesült Államokban. Több mint egy évtizedet töltött a tengerentúlon, miközben megtapasztalta, hogy az Egyesült Államokban a képzőművészet társadalmi szerepe elenyésző,

WAHORN ANDRÁS:
Erős illat kúszik be az uborkaszobába, 2008, tus, akvarell, papír, 19,3x19,7 cm

hangnem, a művészetet az étellel azonosító szemlélet határozta meg Wahornnak és a Vajda Lajos Stúdió művészeinek pályáját egészen az 1989-es rendszerváltásig. Később a nagy műcsarnoki összegző tárlatuk (2002) után lassacskán nyilvánvalóvá vált, hogy a Vajda Lajos Stúdió pozitív szerepének vége. A kritizált rendszer megszűnt, általános művészeti és formai kérdések pedig nem nagyon foglalkoztatták a tagokat.

fotó: Berényi Zsuzsa

továbbá nem olyan egyszerű híres, befutott művészé válni. Ámbár vannak pozitív példák is, gondoljunk csak a Wahorn névválasztását inspiráló, Közép-Európából kivándorolt felmenőktől származó *Andy Warholra*. Nem csoda tehát, hogy miután Amerikában – New Yorkban és Los Angelesben – nem jött el a kívánt siker, több mint egy évtized elteltével hazatért. *Bukta Imre* invitálására 2006-ban Mezőszemerén telepedett le, ahol már szinte egy egész kis művészkolónia él. Ismét elkezdett festeni, és újabban *Töttös Kata* festőművésszel közösen is készített kompozíciókat. Számomra azonban úgy tűnik, hogy ezek – bár igen nagyméretűek – még nem elég kiforrottak. Sajátos, hogy a hazatérte után született alkotásait nem nagyon befolyásolták az amerikai élmények, bár néhányukon – *Kacsanő*, 2007; *Pénné (Idegen kovbojnak táncoló nő)*, 2009 – nagyon áttételesen feltűnik egy-egy motívum. Újabb képei szellemiségükben, témaválasztásukban – szex, zene, állatok – nem sokban különböznek a régiektől (*Jajgató nyuszikirály + kutya*, 2010). Megállapíthatjuk tehát – és ezt a kiállítás is dokumentálja –, hogy Wahorn underground művészetének a legjelentősebb, legmeghatározóbb korszaka az 1973 és 1992 közötti húsz esztendő volt. Az ezredforduló után készült anyag azonban már inkább vissza-, mint előretekintő. Jó példa erre a katalógus retró tördelése is. A kiadványnak azonban nem ez a fő hiányossága, hanem az, hogy inkább képes magazin, mint dokumentumokat és adatokat tartalmazó, tudományos igényű katalógus. Sem életrajz, sem műtárgy- és irodalomjegyzék nincsen benne, nehéz azonosítani a képeket, a művésszel készült interjúk jegyzékéből több adat is hiányzik, idéznek úgy, hogy a szerző neve nincs feltüntetve (lásd a 167. oldalon az általam készített *Szabadszájú falfirkák* című beszélgetést: Új Tükör, 1989. 1. 15.). Nem irigyelem tehát a majdani Wahorn-életművet kutató fiatal kollégákat, akik forrásanyagként szeretnék használni a kiadványt.

foto: Wahorn András

A bemutatott anyag leginkább arra döbbsenti rá a látogatót, hogy az elmúlt huszonöt esztendőben – akárhogy is nézzük – sok minden megváltozott. Megszűnt a kommunista rendszer, a művészet is átalakult. A nőművészet jellemzőbb a mindent meghatározó, harsány férfi szexualitásnál, a populáris szemben a fogalmi művészet vált elfogadottabbá. Az ellenben tagadhatatlan, hogy az 1975 és 1992 között készült művek ereje ma is lenyűgöző. Ismételjük meg tehát mi is lelkesen azt, amit a kiállítás címe állít: *Wahorn forever*.

WAHORN ANDRÁS:

Jajgató nyuszikirály + kutya, 2010, akril, vászon, 100x120 cm

foto: Berényi Zsuzsa

foto: Berényi Zsuzsa